

جغرافیای سامانه‌های حمل و نقل

نویسندگان

جین پاول، کریگ کلاود کامتویس و برایان اسلک

مترجم

فرشید مهدوی

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۶

دانشگاه علوم انتظامی امین

جغرافیای سامانه‌های حمل و نقل

نویسندگان: جین پاول ردریگ، کلاود کامتویس و برایان اسلک

ترجمه: فرشید مهدوی

ویراستار علمی: دکتر محمد حسن جعفریان

ناظر علمی: دکتر علی عبادی نژاد

ناشر: دانشگاه علوم انتظامی امین

آماده‌سازی کتاب: فرهنگ‌شناسی

چاپ اول: ۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۸۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ کهن

نشانی انتشارات دانشگاه: تهران، ابتدای زرگ، شهید خرازی، خیابان شهید جدی

اردبیلی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تک ۴۸۹۳۱۲۹۲

سرشناسه	رودریگ، ژان-پاول، ۱۹۶۷ - م. Rodrigue Jean-Paul
عنوان و نام پدیدآور	جغرافیای سیستم‌های حمل و نقل / نویسندگان: جین پاول ردریگ، کلاود کامتویس و برایان اسلک؛ مترجم فرشید مهدوی.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۴۱۰ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۱۲۱-۲ : ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۱۲۱-۲
یادداشت	عنوان اصلی: Geography of transport systems, 2006
یادداشت	واژه‌نامه.
موضوع:	جغرافیای حمل و نقل
موضوع	Transportation geography ::
شناسه افزوده	کامتویس، کلود، ۱۹۵۴ - م. Comtois, Claude
شناسه افزوده	اسلک، برایان، ۱۹۳۹ - م. Slack, Brian
شناسه افزوده	مهدوی، فرشید، ۱۳۵۸ -، مترجم
شناسه افزوده	دانشگاه علوم انتظامی امین
رده بندی کنگره	HE : ۱۳۹۵۳۲۳ ج ۷ / ۹
رده بندی دیویی:	۰۱/۳۸۸
	شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۳۰۱۷۴

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه مترجم.....	۹
مقدمه نویسنده.....	۱۱
فصل اول: حمل و نقل و جغرافیا.....	۱۳
فصل دوم: سامانه‌ها و شبکه‌های حمل و نقل.....	۶۵
فصل سوم: اختلال اقتصادی و فضایی سامانه‌های حمل و نقل.....	۱۱۹
فصل چهارم: اشکال حمل و نقل.....	۱۵۷
فصل پنجم: پایانه‌های حمل و نقل.....	۱۹۵
فصل ششم: حمل و نقل بین‌المللی و منطقه‌ای.....	۲۲۳
فصل هفتم: حمل و نقل شهری.....	۲۵۹
فصل هشتم: حمل و نقل و محیط زیست.....	۳۰۷
فصل نهم: سیاست و برنامه‌ریزی حمل و نقل.....	۳۳۹
فصل دهم: نتیجه‌گیری.....	۳۶۷
واژه‌نامه.....	۳۷۷

مقدمه مترجم

تحرک و پویایی، اساس فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی از جمله: رفت‌وآمد روزانه، ساخت‌وساز و تأمین انرژی است. به‌رغم اینکه سامانه‌های حمل‌ونقل شامل زیرساخت‌ها، وسایل نقلیه گوناگون و پایانه‌ها در زندگی اجتماعی - اقتصادی افراد، مؤسسات و شرکت‌ها نقش بسیاری دارند، اما اغلب کمتر در نظر گرفته می‌شوند. درک چگونگی ارتباط تحرک و جابه‌جایی با مقوله جغرافیه، اصلی‌ترین هدف کتاب حاضر است. «جغرافیای سامانه‌های حمل‌ونقل» که به جابه‌جایی بار، افراد و اطلاعات می‌پردازد، سعی دارد تا ارتباط ویژگی‌ها و محدودیت‌های فضایی را با مبدأ، مقصد، دامنه، مارت و هدف جابه‌جایی‌ها مشخص کند. این کتاب دارای ۹ فصل است که هر کدام از آنها بُعد مفهومی، پیرامانی را پوشش می‌دهد. این ابعاد عبارت‌اند از:

- شبکه‌ها
- اشکال حمل‌ونقل و پایانه‌ها
- حمل‌ونقل بین‌المللی
- حمل‌ونقل شهری
- تأثیرات محیطی

همچنین هر فصل به روش‌های مرتبط با جغرافیای حمل‌ونقل مانند: قابلیت دسترسی، تعاملات فضایی، نظریه گراف و سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS) برای حمل‌ونقل می‌پردازد.

این کتاب، مقدمه‌ای جامع از سامانه‌های جغرافیایی حمل‌ونقل است که دیدگاه نگرش کلی از مفاهیم روش‌ها و حوزه‌های کاربرد را ارائه می‌دهد. در این کتاب برای تشخیص دقیق‌تر مباحث، بیش از ۱۰۰ نمودار، جدول و واژه‌نامه‌های جامع ارائه شده است.

- "جین پاول رد ریگ" استاد رشته جغرافیا در دانشکده اقتصاد و جغرافیای دانشگاه هفسترا (Hofstra University) در ایالات متحده است.

- "کلود کامتویس" استاد رشته جغرافیا در دانشگاه مونترال کانادا (University of Montreal) است.

- "برایان اسلک" در دانشگاه کنکوردیای کانادا (Concordia University) جغرافیا تدریس می‌کند.

www.ketab.ir

مقدمه نویسنده

در وضعیت‌های گوناگون، حمل‌ونقل با جابه‌جایی و چگونگی آن در ارتباط است. در جابه‌جایی، بحث انتقال مکانی با صرف هزینه مطرح است. در گذشته نیروهای اقتصادی و فناوری بارها تعادل قیمت - فاصله را تغییر دادند؛ اما در دهه‌های اخیر و با وجود افزایش فواصل، هزینه‌ها تقریباً یکسان بوده است. همچنین بهبود سرعت، گنجایش و کارآمدی حمل‌ونقل با رشد فناوری، سبب شده تا افراد و شرکت‌ها از توسعه جابه‌جایی سود بسیاری ببرند.

در اقتصاد جهانی، نیرو، محرک به گنجایش سامانه‌های حمل‌ونقل برای حمل مقادیر زیاد بار و شمار زیادی از مراکز مرتبط می‌شود. در حال حاضر نقاط مختلف دنیا به هم مربوط هستند. بُعد جدید جغرافیایی، از سایدگلا قدیمی حمل‌ونقل که بیشتر روی شهر یا کشور متمرکز بود فاصله گرفته است. به این ترتیب، ده سال‌های آغازین قرن بیست و یکم، جغرافیای حمل‌ونقل از لحاظ مسائل جهانی، منطقه‌ای و محلی در حال دگرگونی است.

به دلیل دشواری در چگونگی ارائه این مطالب به دانشجویان یا عموم مردم، در طراحی این کتاب به آن توجه ویژه شده است. تدوین این کتاب به سه وه‌ای غیرمعمول آغاز شد؛ چون در سال ۱۹۹۷ به‌عنوان یک وبگاه اینترنتی برای جمع‌آوری مطالب مربوط به جغرافیای حمل‌ونقل کار خود را آغاز کردیم. سپس تنها در طول چند سال مطالب جمع‌آوری شده بازنگری شد و گسترش یافت که این موفقیت، مدیون نظرها و پیشنهادهای مخاطبان بی‌شمار وبگاه بود. همچنین باید گفت که این مطالب با دقت خاص مخاطبانی که سرانجام آن شامل عوامل اجرایی، برنامه‌ریزان و قشر تحصیل‌کرده به‌ویژه دانشجویان ارزیابی شد. تا لحظه نوشتن این کتاب، وبگاه مذکور با موضوع "جغرافیای حمل‌ونقل" سال‌هاست در جست‌وجوهای وبگاه گوگل رتبه اول را کسب کرده است و این امر بیانگر آن است که وبگاه، منبع اطلاعاتی مطمئنی به‌شمار می‌آید. همچنین مطالب وبگاه مرجع درسی بسیاری از دانشجویان است که نشان می‌دهد مجموعه‌ای از مطالب مرتبط را پوشش داده و به تقاضاها پاسخ داده است. به دلیل موفقیت این وبگاه اینترنتی، اقدام برای نوشتن یک کتاب امری طبیعی بود، مخصوصاً که درخواست‌های زیادی در این زمینه مطرح شد.

کتاب حاضر با دو روش کلی به مبحث جغرافیای حمل و نقل می پردازد:

(۱) روش مفهومی؛ (۲) روش متدولوژیکی.

بخش‌های مفهومی، مسائلی را ارائه می کنند که به نظر می رسد ارتباط بیشتری با تشریح جغرافیای حمل و نقل معاصر دارند. علاوه بر موضوعات معمول مرتبط با اشکال حمل و نقل، پایانه‌ها و حمل و نقل شهری، این کتاب بر مباحث جدیدی مانند جهانی شدن، لجستیک (آماد) و محیط تمرکز کرده است. هرچند در گذشته، به بسیاری از این موضوعات به طور سطحی پرداخته شده است، اما در جغرافیای حمل و نقل که به طور روزافزون در سطح جهان در حال گسترش است؛ نمی توان آنها را نادیده گرفت. بخش‌های متدولوژیکی (روش‌شناختی) به نحوه استفاده از اطلاعات حمل و نقل می پردازند تا برای تخصیص منابع (مبالغ سرمایه‌گذاری شده و وسایل نقلیه) به عاملان انتقال کمک کنند یا برنامه‌ریزی‌های عمومی مؤثری انجام دهند. این بخش‌ها روش‌های حس‌کنشی و کمی را در برمی گیرند. از آنجا که حمل و نقل مبحثی کاربردی است، استفاده از متدولوژی (روش‌شناسی) و فناوری اطلاعات، فرصت‌های جدید زیادی - از جمله پیدایش سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی حمل و نقل (GIS-T) - را فراهم کرده و زمینه همکاری این دو مقوله به جهت فعال برای تحقیق و اجرا تبدیل شده است. امیدواریم که خواننده این کتاب به درک بهتری از ماهیت، عملکرد و چالش‌های سامانه‌های حمل و نقل معاصر دست پیدا کند. وبگاه اینترنتی مذکور، علاوه بر به بازنگری و به‌روز کردن مطالب کتاب و همچنین ایجاد تغییراتی در حوزه جذاب حمل و نقل می پردازد.